

ՓՈԽՆՁ

ԹԻԻ 961

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

1875 ՓԵՏՐՎԱՐ 12

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կրեմը, թէ ազգային վարչութիւնը մտադիր է՝ ամեն Ս. Պատրիարք Հօր խորհրդական մը կարգել, աշխարհական կամ եկեղեցական բանիբուն և գործունեայ մէկը, որպէս զի ազգային գործերն առաւել կանոնաւոր և տնայապաշտ կատարուին :

Մեր, նախ քան զպատրիարքական ընտրութիւն, քանիցս այս առաջարկութիւնն ըրինք. բայց՝ այն ատեն ուշադրութեան չառնուեցաւ՝ չեմք գիտեր, ինչ բանաւոր պատճառաւ :

Այժմ կիսանամք թէ նոյն իսկ Ս. Պատրիարքը հաւանութիւն կուտայ, խորհրդականի մը ընտրութեան :

Հետաքրքիր եղանք խմանալ թէ խառն ժողովն անցեալ ուրբաթ օր ինչ անօրինութիւն ըրած է Սոյն կաթողիկոսական ինքզոյն համար. բայց լսեցինք թէ տալաւն որոշում չկայ այս մասին : Յայտնի է, թէ ինքիւն ծանր է, որովհետեւ այդ վիճակին կաթողիկոսը քանիցս հրաժարական տուած է և կտրուէ, և հետեւաբար Կիլիկիոյ ընդարձակ վիճակը բոլորովն անոք ու անխնամ մնացած է : Ժողովրդեան թշուառ վիճակին վրայ յաճախ տխուր տեղեկութիւններ կուգան, և Պատրիարքարանի կնիայ՝ անյապաղ անօրինել զարժանն : Այս անգամ յատկապէս Կիլիկիոյ թեմակէն Մանճըլիի վիճակին վրայ կհրաւիրեմք Պատրիարքարանի ուշադրութիւնը : Մեր առած տեղեկութեանց նայելով տեղւոյն առաջնորդ Զաքարիա եպիսկոպոս չէ թէ ժողովուրդը կհոլովէ ու կզաշտապանէ, այլ կհարստահարէ, այլ ժողովուրդը միշտ քամելու և նովաւ իւր անձն առաւարացունելու հետամուտ է :

Թողով ուրիշ արարքները՝ որ կարի յոյժ մեղադրելի են, հերիք կհամարիմք ծանուցանել, թէ ժողովուրդն հովուելու համար կարգեալ այդ առաջնորդը՝ ժողովրդէն ուրիշ տեսակ տեսակ հասոյթներ ունենայէն զատ՝ ե՞ք զիստէն որոշեալ այս ինչ ամօն մէջ, միշտ որքեւրն նորա որոշիւն ու հոգեւոր խնայեալն ի հաւան ընդանկէն . . . :

Արժան է, որ այսպիսի սիրտ և այսչափ դուրս ու գորով ունեցող մէկը տալաւն իրբն ժողովրդեան առաջնորդ մնայ Մանճըլի :

Կրեմը, թէ այս կերակի իրիկուն Հոռվմէականաց Բերայի Ս. Ռիկերեթան եկեղեցին պսակ մը կատարուեր է : Փնտն բանկալթիլի բնակիչ Ա. . . ընտանիքէն Հակահասունեան երիտասարդ մը և հարսը . . . մեր ազգայիններէն Ս. ազգային երիտասարդուհի դուստրը :

Արիկայ զարմանալի չէ. ասոր մէջը հետաքրքրական կէտը այն է թէ, արդեօք այս հայ աղջկան հակահասունեայք մեր ազգ. Պատրիարքարանին իմաց արուած և պէտք եղած սովորական յորդորները կատարուած են : Մեր խմացածին նայելով, ասոնց և ոչ մէկը չըլլալէն զատ, սոյն ամուսնութիւնը անգամ ազլըկան ծնողաց կամացը հակառակ կերպով եղեր է, և պսակի արարողութեան՝ աղջկան ծնողքէն և աղգականներէն ոչ ոք ներկայ դանուած է, եղբորմէն զատ, որ արդէն գաղտնի կամք ունի եղեր այս գործին :

Սոյն պսակի արարողութիւնն ալ յիշեալ եկեղեցւոյ մէջ տարօրինակ շքեղութեամբ կատարուեր է, և Հակահասունեան երեւելիներէն քանի մը ընտանիք որոնք ամենին յարաբերութիւն չունին ամուսնացելոց ընտանեացը հետ, իրենց ներկայութեամբը աւելի շքեղութիւն տուեր են ասոր, հարկաւ հոգի մը փըրկելու ջերմեանդ բարեպաշտութեամբ :

Կը լսենք թէ օր յառաջ Ղալաթիոյ Տ. Յուսիկ քահանայն աղջկան տունը երթալով իւր հաւանութիւնը յայտնեւէ. բայց արդեօք կրն. ժողովոյ ալ տեղեկութիւն տրուած է :

Վերջապէս թող տեսնան անոնք որոնք յոյս ունին թէ ժամանակը հասած է որ ազգին այս մասը իրենց ազգ. եկեղեցւոյ փարախը մտնեն. մենք քանի կը լսենք այս կերպ վարմունքին, բոլորովն յուսահատ կըլլանք :

Երբ մահմետական կրօնքը ընդունելու համար ոչ մահմետական մը ներկայանայ, Բ. Գուռը զանի ընդունելէն յառաջ, նոյն անձին պատկանեալ Պատրիարքարանին իմաց կուտայ, քահանան և ծնողքը կը կանչուին, որոնք ամէն կերպ յորդոր և սառտ ընելու ազատ են. և երբ նոյն անձը կը յամառի՝ այն ատեն կընդունուի ի մահմետականութիւն :

Այս սովորութիւնը ունի նաև մեր Պատրիարքարանը. ինչպէս որ դեռ անցեալները կատարեց յոյն աղջկան մը համար. իսկ Հակահասունեանը՝ կարծեմք՝ անգէտ կը գտնուին այս սովորութեան :

Այս մասին մեր խորհրդածութիւնները առ այժմ՝ կպահանջ, աւելի մանրամասն տեղեկութիւն ստանալու համար, զորոնք կպատենք Մէճմուսը Հաւատարմէն, և գործը կը ներկայացունեմք Պատրիարքարանի ուշադրութեան :

Կիւրակէ օրը Մանուկեան մեծապատիւ Սենեքերիմ էֆէնտի աղնուափայլ օրիորդին հետ՝ Պարտիզպանեան մեծապատիւ Աւետիս էֆէնտի օրդոյն հարսանեաց հանդէսը կատարուեցաւ Սրբապիւղ, խիստ մեծ շքով, ի ներկայու-

թեան ամեն Ս. Պատրիարք Հօր, և բաղնաթիւ երեւելի հրաւիրելոց :

Նոյն օրը, դարձեալ Սրբապիւղ նշանաւոր ազգայնոյ մը աղնուափայլ օրիորդին հարսանեաց հանդէսն ալ կատարուեցաւ ի ներկայութեան խրիմեան Սրբազանի. բայց մեծաւ ցաւով և զարմացմամբ կը լսուի, թէ փեսայն Պսակի խորհուրդէն քանի մը ժամ ետքը առեր քալեր է, և առաջարկուեր է խրիմեան Սրբազանի որ Պսակը լուծէ, բայց Նորին Սրբազնութիւնը « Ես Պսակ գնելու և ոչ բառնալու հրաման ստացած եմ Պատրիարքարանէն », ըսելով մերժեւ, ու Պատրիարքարանի տնօրինութեան թողեր է :

Այս դէպքը քանի մ'օրէ հետէ մայրաքաղաքիս մէջ բաւական խօսակցութեան նիւթ եղած է :

Կէյվէի Ղուրտպէլէն գիւղէն կգրեն հետեւեալ լուրերը :

« Ա. Անցեալ տարի գիւղիս Ս. Ներսիսեան դպրոցին հրկիզութիւնն ու վերաշինութիւնը հրատարակուեցաւ աղնութեթիւ միջոցաւ, և մինչև 6-7 ամիս յառաջ խաղաղիկ և յառաջադիմական վիճակ ունէինք. բայց այնուհետեւ գիւղս յուզմունքն սկսաւ քանի մ'անձանց դըրդուութեամբ. որոնք թէ՛ աղբին և թէ՛ գիւղիս որ և է օգուտ ունեցած չեն և միշտ փնտսուց կենթարկեն համայն գիւղացիս : Ասոնց ըրածները. Ա. տէրութեան տրոց համար ժողովուրդը յուզեցին. Բ. Դպրոցին շինութեան աշխատող երեք էֆէնտիներուն վրայ ամբառանութիւն կուտեցին, բողոք բարձին, փնտսուց ենթարկեցին և մինչև բանտարկել տալ յաջողեցան : Համայն գիւղացին կխոստովանի թէ այդ երեք էֆէնտիներուն անխնայ աշխատութիւնը եթէ չը լինէր, երբէք չինուելիք չունէր և չէր շինուեր այրեցեալ դպրոցը : Արդ՝ դըպրոցն անկարգ և անխնամ վիճակ մ'ունի. ոչ թաղականութիւն և ոչ հողաբարձութիւն կայ. ո՛ւր խիղճ չկայ՝ հոն կթագաւորեն անզուսպ կիրք. գաւառիս առաջնորդական փոխանորդ Տ. Ստեփան Ծ. վարդապետ ոչ նամակաւ և ոչ անձամբ հարցուցած չէ գիւղս. մինչդեռ ուրիշ տեղեր յառաջադիմութեան դործերով զբաղած են, և ազգային մանկըտոյն ապագայն բարեւաւել կլանան՝ ընդհակառակն գիւղացիքս մէկմէկու պատիւ արատաւորել և միմեանց փնտսելու հետամուտ են. միով բանիւ՝ ազգասէր սրտի բան չէ տոկալ, գիւղիս ներկայ աղետալի և խառնափնթոր վիճակին :

Բ. Գիւղէս գրեթէ կէս ժամ հեռի խընճըլար անուն գիւղին մէջ անցեալ շաբթու այր մը իւր ամուսինը խեղդե-

է գիշեր ատեն անկողնոյ մէջ, ուրիշի մը հետ սիրահարեալ լինելուն պատճառաւ: Այժմ՝ չորագործն նիկովիդոյ բանտը կ'առնուի:

Գ. Գիւղէս չորս ժամ հետի թէրտէ ըսուած տաճկաց գիւղը պարտիզակցի Պայտար կարապետ երթալով՝ Պաթախ անուն տաճկէն 40 ոսկի առնելիքը կ'ահանջէ. 20 ը կ'առնէ՝ բայց կ'անհետանայ անկից. և կըսուի թէ քիչ մը վիճած են տաճկին հետ. կարապետ չկայ և կը կկարծուի թէ տաճիկը սպաննած է ըղնա. մարդը կ'ընենուի բայց կուրանայ:

Դ. Պարտիզակէն մնացործ մը արջառ գնելու գացած ատեն՝ 60 հատ օսմ. ոռ. կի կուռնայ. իզնիկու թէճիթէ ըսուած գիւղի քով կ'սպաննեն և ունեցած վաթսուն ոսկին կ'առնեն: Անցեալներն ալ վաճառական մը կողոպտեցին ձիովը և ունեցած վաճառքովը՝ շատ խուզարկութիւն եղաւ՝ բայց անօգուտ:

ՎԱՐՁԱԿԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՔ

1. Իզմիրի կրօն. և ֆաղ. ժողովոց պաշտօնավարութեան օրինական չրջանը լրացած ըլլալուն պատճառաւ արդէն տըսուած հրաժարականին, որ դեռ կախ մընացած էր, այս անգամ ընդունուելով՝ որոշուեցաւ իզմիրի Արթ Տ. Գէորգ քահանային հրահանգ տալ, որ իւր նախագահութեան ներքեւ կրօն. և ֆաղ. ժողովները սահմանադրապէս վերակազմէ:

2. Էսկիշէի արդգայնոց համար թաղերի գրել որոշեցաւ, որպէս զի հրաման տրուի իրենց սեպհական եղած գետիններուն վրայ տուն և բնակութիւն հաստատել, յորոց գուրկը էին մինչև ցայսօր և այս պատճառաւ Էսկիշէոյ չինուութեան համար տրուած նախորդ հրամանին ալ անգործագրելի մնացած էր:

3. Պէշիկթաշի թաղին մէջ կատարուած վերջին ընտրութեամբ երեսփոխան ընտրուած Խօճասարեան Օգոսէն Էֆէնտին ուրիշ թաղէ և ընտրուած և արդ. ժողովէն վաւերացուած ըլլալով, որոշեցաւ Պէշիքթաշի ընտրող. ժողովոյն հրահանգ ղրկել նոր ընտրութեան ձեռնարկելու համար:

4. Երեսփոխանական ընտրութեանց պատճառաւ զանազան թաղերու մէջ երբեմն պատահած սխալմանց և այս առթիւ ծագած բողոքներուն վերջ տրուելու համար որոշուեցաւ ընտրական յատուկ հրահանգ մը պատրաստել և տրապագրութեամբ հաղորդել բոլոր թաղերուն, որպէս զի ընտրութիւններն ըստ այնմ կատարեն:

5. Քէօթահայի դաւաճական ժողովն ըստ սահմանադրութեան առաջնորդական ընտրութիւնը կատարելով և Դերձակեան Արթ. Գէորգ վարդապետն Առաջնորդ ընտրած ըլլալով, խառն ժողովը եկած տեղեկագիրն օրինաւոր դտաւ և ընտրութիւնը վաւերացուց:

6. Վանայ Պողոս վարդապետի դատական խնդրոյն քննիչ Գանձաթողիկն իւր պաշտօնն աւարտելով իւր քննութեանց տեղեկագիրը մատոյց խառն ժողովոյն:

Այս տեղեկագիրը ժողովին մէջ կտրգացուելէ ետեւ, որոշեցաւ նաեւ իւրաքանչիւր ժողովական լուսաբանուելու հա-

մար առանձինն կարգաւ և յաջորդ. նիւտին պէտք եղած որոշումն ընել:

8 փետր. 1875

Ի Պատրիարքարանի Հայոց

Կ. Պոլիս

ԽՍԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոստոսիառ Սուլթանը՝ Եգիպտոսի բարձրագատիւ խօսիվին ընծայեր է թաւրապից կայսերական պարտէզը:

— Սալցալուրի երաժշտական ընկերութեան կողմանէ շնորհակալեաց ուղերձ մը՝ մայրաքաղաքիս աւստրիական դեսպանին միջոցաւ՝ օգոստոսիոս Սուլթանին տրուել է, անցեալներն Նորին վեհափառութեան կողմանէ յիշեալ ընկերութեան եղած շնորհաց համար:

— Հասարակաց կրթութեան ժողովոյն անգամ կարգեցաւ՝ բողոքական աղգայնոց երեւելիներէն Իւթիւճեան Ստեփան Էֆէնտի:

— Կայսերական նուագածուաց դընդապետներէն Րէշիտ պէյ՝ օգոստոսիառ Սուլթանին Գուշճը-պաշը կարգեցաւ: Ուրիշ անգամ ալ վարած է այս պաշտօնը:

Հաղարապետ Հայտար պէյ և հաղարապետ Օսման Էֆէնտի ալ՝ դարձեալ կայսերական թիկնապահաց կարգն անցան:

— Բ. Դրնէն դեսպանաց ծանուցուած էր, որ իրենց հպատակաց դատաստանին ժամանակ միայն ներկայ գտնուին թարգմանք, և դատաւորաց խորհրդակցութեան ու վճռահատութեան չմիջամտեն:

Այս աղգարարութեան վրայ, կըսէ Գուրիէ ԽՕրիան, դեսպանք խորհուրդը ընելով՝ որոշել են առ այժմ՝ այս մասին որ և է փոփոխութիւն չընդունիլ:

— Առաջիկայ մարտ ամսէն սկսեալ պիտի առնուի՝ օրագրաց ամէն մէկ թերթի համար որոշեալ 2 վարայ դրոշմի (տամկա) տուրքը:

Ճէրիտէի Հավատիս տաճիկ լրագրոյն մէջ հրատարակեալ նամակ մը, ի մէջ այլոց՝ լրագրաց տալիք այս տուրքին վրայ ալ դիտողութիւններ ընելէն յետոյ՝ կ'աւելու թէ, կայսերական դանձուն համար՝ շահաւոր, և հասարակաց համար օգտակար ըլլայ թէ ծանր տուրք մը խաղի թղթերէն առնուլ որոշուի: Եւ ի վերջոյ կ'իշէ Գաղղիոյ մէջ ծծմբաւի մեղմանալու ըլլալն, և ծծմբաւն դարձեալ միւսոյն գնով վաճառուելու պայմանաւ՝ տարին 10 միլիոն ֆրանք տալու յանձնառու դառնալին:

Ոստիկանութեան պաշտօնատունէն իմանալով աւստրիական դեսպանատունը, թէ անցեալները Լոյս ընկերութեան Պօլսոյ անօրէն սպաննող խրուաթը Պէլլրատ կ'առնուի, տեղւոյն աւստրիական հիւպատոսին հեռագրերէ՝ խուզարկել ու ձերբակալել: Ոստիկանութեան պաշտօնատունն արդէն սպաննէին ընկերներն բռնած ու հարցաքննութեան ենթարկած ըլլալով՝ անոնցմէ իմացեր է Պէլլրատ գտնուիլը:

(*) Մեք արդէն մեր շաբաթ տուր թերթով հրատարակած էինք՝ վարչական այս ամէն տընօրինութիւններն: Հետեւաբար պարտ կ'համարիմք մեզ՝ ներսմն խնդրել մեր լրագրոյն մէջ ալ կրկնուելուն համար:

— Քիւչիւք-չէքմէճէ Ապաի անուն մէկուն օլիարներէն մէկը՝ գառնուկ մը ծներ է ութ ոտքով, երկու գլխով մէկն առջին ու միւսն ետեւը, առջևի գլխուն վրայ երկու, ու ետևինին վրայ՝ մէկ աչքով, և չորս ախանջով:

Այս գառնուկը բժշկական վարժարանը զրկուել է:

— Անցեալ շաբթու Զէնկէլ գիւղնաւարավաճառ մը խանութէն տուն երնելուն պէս գետինն ինկեր փռուել է: Ընտանիքն համարելով թէ մեռած է, քահանաներ կ'անչել տուել և յուղարկաւորութեան պատրաստուել են. այս միջոցին ըստ օրինի բժիշկ եկել է քննութեան (քէչք) համար, մարդուն ողջ ըլլալը ծանուցել, և արդարեւ երբնըստեր է ի մեծ ուրախութիւն ընտանեացը:

— Հէյպէլի կղզւոյն յոյն վարժարանին ուսանողաց մէջ հիւանդութիւն մ'երևան ելած ըլլալով, ժամանակի մը համար դասերը դադարել, և աշակերտք իրենց ընտանեաց քով զրկուել են:

— Մայրաքաղաքիս հելլենական հիւպատոսարանի դատարանը՝ որ 1857 ին այսինքն 17 տարիէ հետէ հաստատուել է, մինչև ցարդ 8408 դատավճիռ տըուել է:

— Հելլենական լրագիրք միաձայն բողոք կ'առնան՝ հելլեն եկեղեցիներէն մայրաքաղաքիս յունական պատրիարքութեան պահանջած 14 միլիոն դրուշին համար, իբրեւ անիրաւ համարելով: Արդէն ծանուցած եմք, թէ ի խնդրոյ յիշեալ Պատրիարքարանի, Բ. Գուշճ յանձնարարութիւն ըրած է Աթէնքի օսմանեան դեսպանին՝ միջնորդել այս խնդրոյն համար:

— Անցեալ դեկտ. 20 էն մինչև յուն. վար 10, 128 չողենառ ու առադատ տանաւ անցեր են Սուէիչի ջրանցքէն, և 2 միլիոն 280 հաղար ֆրանք հասոյթ եղել է:

— Արևատու գիւղ Եօրիկ անուն նաւաւոր մը եղբօրը հետ գիշեր մը տուն գացած ատենը, առջևին երեք մարդիկ ելել և երեք մէճիտ սպահանջեր են մահաւան սպառնալեօք: Այս ստակը չորուելուն պատճառաւ, Եօրիկն չաւալար վերաւորել փախել են. բայց տեղւոյն ոստիկանութեան շնորհիւ անյապաղ բռնուել են:

— Բուժանիոյ իշխանը յատկապէս պաշտօնակալ մը Պէրլին զրկելով՝ Տօն Ալֆօնսի թագաւորութիւնը պիտի շնորհաւորէ, և Բուժանիոյ իշխանութեան յատուկ պատուանշան մը պիտի հաստատուի եղեր:

Պիղմարգ մօտերս թողլով կառավարական ծանր հոգերն, պիտի առանձնանայ եղեր: Բարեկամաց մէկուն ըսեր է, թէ քաղաքագէտք որք տղոց խնամակարաց կ'անան. երբ չափահաս ըլլան խնամարկեալք՝ այլ և սխմամակալ պէտք չ'ենար:

— Ետիմպուրիկի (Անգղիա) արքունի թատրոնը հոյ ճարակ եղեր է:

— Պելճիոյ թագաւորն ու թագուհին, առաջիկայ մարտ ամսոյ մէջ, Փարիզ երթալով շաբաթ մը կ'ենալէն յետոյ՝ Բէշթ կանցնին ի տես իրենց ազգական Լուիզա

իշխանութիւն, որ անցեալները ամուսնացաւ Սպարի իշխանին հետ :

— Սպարի թագաւորն յատուկ նամակաւ մը իւր թագաւորին Չվիցերիի հասարակագիտութեան ծանուցեր, և պատասխան ընդունելու է թէ Չվիցերիի այսուհետեւ ալ Սպարիոյ հետ միեւնոյն կերպիւ պաշտօնական յարաբերութիւն պիտի ունենայ, ինչպէս ունէր զարդ :

— Գաղղիոյ թղթատարութեան վերաւ տեսչութեան կողմանէ հրատարակեալ պաշտօնական տեղեկագրէն իմացուած է, թէ անցեալ 1873 ին, թղթատարութեան մուտքն՝ 410 միլիոն 416 հազար, և եւրոն՝ 72 միլիոն 997 հազար ֆրանք եղեր է. այսինքն՝ 37 միլիոն 419 հազար ֆրանք զուտ շահ մնացեր է :

Յիշեալ մուտքն նամակաց և լրագրաց փոխադրութենէ գոյացած է. 15 միլիոն ֆրանքի չափ վճարեր են լրագիրք . :

Նախորդ տարւոյն՝ 1872 ի մուտքն աւելի է եղեր, փոխադրութեան վարձքն քիչ ըլլալուն պատճառաւ. իսկ 1873 ին մուտքը պակսեր է՝ փոխադրութեան ծախքն աւելցած ըլլալուն համար :

— Պապին մեռնելէն յետոյ՝ յաջորդին ընտրութեան խնդիրն այժմէն մեծ տէրութեանց խորհրդակցութեան առարկայ եղած է : Կլեմէն, թէ Գերմանիա կ'ընայ Պապական իշխան յանկուցանել, այս խնդրոյն մէջ գործակցել իրեն, բայց Աւստրիա համահաճ չերէիր, և կ'փախար իր Պապին յաջորդը՝ Աւստրիոյ կարգին լինելէն Մ. Բուսիճր անուն անձն ըլլայ, որոյ վրայ արդէն խօսք կայ եղեր : Միւս կողմանէ կլեմէն, թէ Պապը կուղէ նախ քան զմահ իւր անուանել իւր յաջորդը՝ առանց որ և է ժողովոյ և հաւանութեան տէրութեանց :

— Փարիզի հասարակութիւն ժամանակ զօրապետութիւն ընող, և մահուան դատապարտութիւն յետոյ՝ մշտնջենաւորաբար սորանաց վճիռ ընդունող Բէլիսիյէ անուն անձն փախեր ու Լոնտոն ապաստաներ է :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ ԴՈՂՅՈՒԱԾ ՏՂԱՆ

Շաբ. Դեմ Թիւ 960

Օգոստոս ամսոյն սկիզբները, կառավարութիւնը ժողովրդեան թախանձանքէն ստիպեալ, թէ Ֆիլատելֆիոյ մէջ և թէ չընկալաքը գտնուող տունները քնննութեան առնել որոշելով, այս առթիւ իւր 120,000 տուններ խուզարկուեցան. սակայն և այնպէս օգոստ մը չարտագրեցին :

Գրեթէ միեւնոյն արդիւնքն ունեցան թէ՛ երկրորդեաց կայարանները և թէ՛ այլ և այլ քաղաքներ առաջնորդող պողոտայներուն հսկողութեան ենթարկուիլը : Ուստի՝ այնպէս կարծուեցաւ թէ, ազան և գողերը Ֆիլատելֆիոյ մէջ չէին գտնուեր : Թէպէտ վերջէն ստուգուեցաւ թէ շատ մօտ են եղեր : Այս միջոցին ալ պարապ ելնելով՝ ժողովուրդը խիստ գրգռուեցաւ, և ուր որ այս գէպքը շօշափող պարագաներ յերևան գային, հոն յուզմունք կը պատճառէր : Չարլի Բոսին լուսանկարները, խուզարկութեան համար կարևոր եղած տեղեկութիւնները, և կորուսեալ ազան գտնողին տրուելիք պարգևին յայտարարու-

թիւնները քննարկ կը տեղային գրեթէ ամեն կողմ, և ամեն ոք այս գործին համար վերջին ստիճանի զոհողութիւններով կաշխատէր :

Փարիզի Չարլի իւր գէպքով, մազերովն աւաջօքն, հաղարաւոր ուրիշ չորս տարեկան ազոց կը նմանէր. ուստի ուր որ ճամբորդ մը կամ անձանթ մարդ մը և կամ գնչուներ տեսնուէին հետերնին պզտիկ տղաքներով, իսկոյն կը ձերբակալուէին և քննութենէ կանցնէին : Քննութեան ենթարկուած տղայոց մէջ մինչև անգամ եօթն ամուս, տասն տարեկան և ուրիշ գոյնով մազ ունեցող տղայք ալ կը գտնուէին : Արդարեւ այս գէպքերէն մէկ քանին շատ զուարճալի էին, քանի որ ուրիշներ ալ կային, որք բուն իսկ խնդրոց նիւթ եղած գէպքին հետ ունեցած զարմանալի զուգարկաւթութեամբ խիստ հետաքրքրական էին : Անձանթ տղայոց մեռեալ դիակներ գերեզմաններէն հանուելով՝ քննութեան կենթարկուէին : Ամեն ատեն որ Չարլի Բոսին նմանող տղայ մը գտնուէր, իւր հօրեղբայրը կերթար քննութեան, որչափ հեռու ալ ըլլար տղուն գտնուած տեղը, այնպէս որ օր մը սա որ Իլլինօսի մէջ հազար մղոն հեռու քաղաք մը գացած էր, իմանալու համար թէ՛ բռնուած տղան իրօք Չարլի Բոսն է, թէ՛ չէ, թէպէտ առաջ Չարլին ըլլալը կարծեց՝ բայց երեք տեսութենէն վերջը իմացուեցաւ սխալը :

Առաջուց այնպէս կը կարծուէր թէ գողերը գնչուներ էին, ուրիշ ամեն թափառական խումբերը որ գողերուն պատկերակից կերէին, կը ձերբակալուէին :

Ֆիլատելֆիայէն իւր 80 մղոն հեռու յուլիս 30 ին, տղայ մը բռնուեր էր և այս մասին հեռագրաց տեղեկութիւնը այնպէս լիովին կը շօշափէր իրողութիւնը, որ ամեն մարդ յուսով լցուեցաւ և կարծեց թէ գողացեալ տղան է գտնուողը :

Այս տղան Չարլին չէր նմանէր. և անկէց ալ շատ պզտիկ էր. և իւր մայրը որուն շատ կը նմանէր, իւր այս կրած տառապանաց համար սաստկապէս կը բողբօր : Եթէ սոյն տղան ճշմարիտ Չարլին ըլլար, շատ չը պիտի տէր որ ժողովուրդը այս գնչուները պիտի սպաննէր : Այս գէպքէն ետքն ալ, Օգոստ. 12 ին, վերստին մէջ ուրիշ տղայ մ'ալ բռնուեցաւ, որուն երբ հարցուեցաւ թէ՛ ինչ է անունը, պատասխանեց թէ Չարլի Բոսն է, և թէ իւր նոր մայրը իւր անունը փոխած էր, և թէ ինքը ճէմըն թառն կը բնակէր : Այս որ լուեցաւ, իսկոյն Չարլին հօրեղբայրը Պէնինսիլթն կանչուեցաւ, բայց իմացուեցաւ թէ սա ալ գողացեալ տղան չէ եղեր :

Այս տղան որդեգիր եղած էր իւր նոր մայր կոչած կնոջ. և իւր մկրտութեան անունը Չարլի ըլլալով՝ մականունն ալ « Հրոս » էր, և տղան Հրոս բառը Բոստ արտասանած էր իրեն հարցուած ժամանակ : Ուրիշ կարծեցեալ Չարլի Բոսն մ'ալ գտնուեցաւ Բօլորատօի մէջ. և քննութենէն հասկցուեցաւ թէ այս ալ ճիշտ չէր :

Ֆիլատելֆիոյ մէջ մարդ մը երկու կին ունէր զորոնք իրարմէ զատ տուներու մէջ կը պահէր. բայց վերջը անոնցմէ

ճանճրացած՝ ուրիշ կնոջ մը հետ յարաբերութիւն հաստատեց. և այս վերջինը փոքրիկ տղայ մ'ալ ունէր : Ասոնց կասկածելի վարմունքը իրենց վրայ դրաւեց կառավարութեան ուշադրութիւնը, ուստի և ձերբակալուեցան, Ձիքակոյի մօտ, և քննութենէն վերջը այդ տղուն ալ Չարլին չըլլալը հասկցուեցաւ : Այս խուզարկութիւնները այնպիսի ազդու միջոցներով յառաջ կը տանէր կառավարութիւնը, որ շատ մայրեր, այդ քննութեանց տաժանելի փորձութենէն ազատ մնալու համար, երբ ուրիշ քաղաք մը կը ճանապարհորդէին, տեղական իշխանութենէն վկայական կառնէին, որպէս զի պէտք եղած տեղը ցուցնելով՝ իրենք և իրենց որդիքն հանգիստ ճամբային շարունակեն :

Վերջապէս ճշմարիտ գողերը գտնուելու ճիշդ ժամանակը հասած էր, ո՛չ թէ գաղտնի խուզարկութեանց շնորհիւ, այլ գողերուն ո՛ւր ըլլալը գիտցող կամ հասկացող մարդու մը ազդարարութեամբ կամ գիտողութեամբ : Այս մարդը վերջին ծայր ծայլ մէկը ըլլալով, խոստացեալ գումարը ձեռք անցունելու զեց, առանց աւելի բառ մը արտասանելու և առանց իրեն մատնած լինելը գողերուն յայտնելու զեղու : Ասոր անունը Քլինթըն Մօզիլըր էր. և իւր գիտցած կամ կասկածած գողն ալ իւր եղբայրն էր, Ուիլիամ Մօզիլըր անուամբ : Ուստի իւր կասկածը յայտնելու համար, նախ՝ նիւ Եօքքի ոստիկանութեան վերատեսչին երթալով, ինչ որ գիտէր՝ պատմեց բայց այնպիսի պատի պատ կերպիւ՝ որ ոստիկանութիւնը գրեթէ երկու շաբաթ քննութեան առաւ անոր խօսքերը : Ոստիկանութիւնը գրեթէ մինչև սեպտեմբեր կրցաւ խելամոեղ թէ այս պատմութեան մէջ ստուգութիւն մը ըլլալու է :

Ուստի այդ մարդը հսկողութեան ներքեւ առնուելով բաւական հարցաքննուեցաւ, և իւր տուած տեղեկութիւններով կառավարութիւնը սկսաւ շարունակել իւր գործը : Երբ մարդը արդէն սկսած էր վախնալ թէ՛ չըլլայ որ ինքն ալ իւր մեղսակից համարուելով տանջուի, բայց վերջէն ստուգուեցաւ թէ՛ թէպէտ իւր եղբայրն էր ճշմարիտ գողը, բայց ինքը բնաւ մեղսակից չէր :

Քլինթըն Մօզիլըր իւր եղբորը նկարագրութիւնը ըրած ատեն, յայտնեց թէ՛ Ուիլիամ Մօզիլըր նաւաշէն մը և միանգամայն ծովային մարդ մ'էր : Ս'դեռ Չարլի Բոսն չը յափշտակած՝ առաջարկել էր իւր եղբորը՝ Քլինթըն Մօզիլըրի՝ այսպիսի ոճիւրներ գործել : Օր մ'ալ առաջարկել էր իրեն թէ արդեօք տղայ մը կրնայ գաղտնի տեղ մը պահել, եթէ ինքը յափշտակէ՝ վերջէն բաւական մեծ գումար մը իւր յափշտակելիք տղուն ծնողքէն փոխարէն պահանջելու համար :

Չարլի Բոսն յափշտակութենէն առաջ գարձեալ միեւնոյն առաջարկութիւնը եղեր է իրեն. բայց Քլինթըն մերժեր է առջի առաջարկութեանց նման : Ուստի ոստիկանութիւնը իւր ամեն աշխատութիւնները այս պարագային վրայ կեդրոնացնելով՝ խուզարկութիւնները կըրկին սկսան :

(Դոքտրէն է յաջորդէ)

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ԶԵՎԱԼԼԸ ԳԸԶՃԸՂԱՍԶ

ԵԱՆԻ

ՊԵՅՈՂԼՈՒՆՅԱ ՊԻՐ ՎՈՒԳՈՒՄԹ

Այս անունով տետրակ մը՝ որ պիտի բաղկանայ ինը հատորէ՝ ի գին 40 փարայ, կ'ծախուի Պօլիս Զադմոգ-ճըլար-եօ-գուշու Գաղափերան եղբարց գրատունը, ձեռքէ լրագիր ծախողներուն քով, և Պէյօղլու չիտակ ճամբան ծխալաճառաց խանութները:

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

Մեծ. Էքսերճեան Տէլէմաք Էփէնտիի նշանաւոր երկասիրութենէն երեք հատ իւզաների պատկերներ՝ այս անգամ յանձնաժողովոյ մը ձեռամբ վիճակահանութեան գրուած են:

Վիճակահանութիւնը 500 տոմսակէ կը բաղկանայ, որոց 3 թիւերը պիտի շահին միայն երեք պատկերները, որոց առաջինը՝ լրագրութեան զգայարանը անձնաւորող կիսամերկ կայս մը կը ներկայացնէ, երկրորդը՝ Բերայի աղէկաւոր հրդեհին կենդանի մէկ կենդանագիրն է, երրորդն ալ Ովկիանոսի մէջ ստեղծուի վաթորկի մը բռնուած եռայտրկ նաւու մը ալէկոծութիւնը կը ներկայացնէ. սոյն պատկերներուն երեքն ալ ընտիր սոսկեղօծ շքեղանկներ ունենալով, իւրաքանչիւրին արժէքը իրենց վիճակահանութեան դրուած գինէն շատ բարձր է ըստ վիպարութեան և գնահատութեան արուեստագիտաց:

Ներկայ վիճակահանութիւնը յառաջիկայ 1875 փետրուար ամսոյ վերջին կիրակի օրը պիտի կատարուի Դալամիոյ Լուսաւորչեան վարժարանը. իւրաքանչիւր տոմսին գինն է մէկ արծաթ մէճիա:

Տոմսակները կը ծախուին՝

Բրէտի-ժէնէրալ պանքան Պետրոս տաճար Ծ. Օհանեանի քով, և Պօլիս Մալոյ և Հայրենիքի գրասենեակները:

Համատարայ երկատարագ մը պատրաստ է՝ հայ ու գաղղիական լեզուաց դատախօսութիւն ընել մայրաքաղաքիս կամ դաւառաց մէջ, և կամ զրազրութեան ու սերիշ այսպիսի պաշտօններու մէջ ծառայել, քիչ ամսականաւ գոհ ըլլալով, և ի հարկին երաշխաւոր ցցունելով: Ուզողը կ'հրաւիրուի՝ առ անօրինութիւն լրագրոյս:

ՀՆՈՅ ԵՒ ՆՈՐՈՅ

ՊԱՏՄՈՒՄԻՒՆ

ՎԱՍՆ ԳԱԻԹԻ ԵՒ ՄՈՎԱՍԷՍԻ

ԽՈՐԵՆԱՑԻՈՅ

ԹՈՒՂԹ ԳԻՈՆԵՍԻՈՍԻ

ՕՐԻՆԱԿԻ ՅԵՇԱՏԱԿԱՐԱՆԱՑ

Դաժնքան Ս. Մուսկաթեան

ՉԵՌԱԳԻՐ ՄԱՏԵԱՆԻ

ԳԵՆԵ ՊՈԼԵ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԱՆԱՑ

Գալէֆէ Վ. Սըրաճիյան

Պատմական խիստ հետաքրքրական տեղեկութիւններ պարունակող, և ամեն ազգասէր Հայու ընթերցման արժանի նոր հրատարակութիւն մ'է, որ գրավաճառաց խանութները կ'գտնուի ի գին 5 զրուշ:

ԱՄՈՒՐԻԻ ՄԸ ԵՐԱԶՆԵՐԸ

ԿԱՄ

ՄԵՏԻ ԳԻՐԻՔ ՄԸ

ՀԵՂԻՆԱԿ ԻՐ. ՄԱՐԳԵԼ

Այս գիրքը՝ զոր իզմիրի Տէտէեան տպարանն ի ըստ ընծայած է, մեծ. Մամուրեան թարգմանած է անգղիականէ, և կըսէ թէ՝ « ոչ միայն զուարճալի այլ և օգտակար կլինի սոյն հայ երկատարագ, որ ամուսնութեան խորհուրդը կ'սկսին տածել, խիստ անընական պայմաններով անոր լուծը կրելու կ'ընդունին և ապա իրենց անխնայութեամբ զանազան նեղութեամբ կ'առնեն. կամ անոնց՝ որ ամուսնութեան միայն ախոր կողմը կ'ենկաւեն, անոր մէջ մեծութիւն և փոփոխութիւն կ'երագրեն և ահաբեկ կ'իյնան, անոր բուն նպատակն ըմբռնելու բարոյական արիւթիւն և իմացողութիւն չունենալով, և լաւ ևս կ'համարին ամուսնութեան, և շատեր՝ ապօրէն ու շուտոյ յարաբերութեանց մէջ իրենց բարոյական և նիւթական էութիւնը խանգարել: » - Գինն է 8 զրուշ:

ՏՈՂԻԿԻ

Մեր ոտանոտ արգիւտներէն մէկ քանին՝ այս անուամբ հրատարակեալ կ'ըլլուն գրալաճառաց խանութները, Պաղլէգափու Սուճի Պօղոս տղայի խանութը և կամուրջին գլուխը Պարագան:

Գինն է մէկ քաւորդ արծաթ մէճիոս:

Բաժնեկալութիւն: — Սրկած քաւորդ. — Ի Գալիբերտ. — Ազօթք առաւօտու վառն աղղային վարժարանաց. — Ազօթք երկոյնան. — Հառաչանք պանդխտին. — Առքաշն վարդան. — Դամբանական մի. — Բ. Գիւրճը:

Ա. ՏԸ ՊԵՒ

ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՔ ԵՄԱԿԵԼՈՅ

ԿՄ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԹԱԳՈՒՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ

Որ ի նախնի ժամանակաց հետեւ մինչեւ ցայսօր

ԹԱՐԳՄԱՆ ԵԱՑ

Ն. ՅԻՎԱՆԵԱՆ

ՏԵՏՐ 37.

Թերթ առ թերթ կը հրատարակուի շաբաթն անգամ մը՝ ի գին 40 փարայ. Ամեն դրալաճառաց քով և կամուրջի գլուխի պարագան կը գտնուի:

Յ. Մարգարեան կը խոստանայ մինչև վերջը հրատարակել:

Ինստան արիւղ օրան սըղը իլէթի սօղուրտան հասըլ օլմագ իսէտէ պու քէմիք իսինտէ հէնուզ պիր սարը սուտան իպարէթ օլուզ ֆաղաթ պաւնուս պաղըսը վաղթը կէնիլ վէլայըգըլա թէմէլ թուրմուշ վէ պաղըսը Էթիլէ քէմիք արատըտա գալմըլ աղըլա պաղըսաճա մալիւճէ օլունմագ վէ հըֆուլա Ալլահ թաալիս նուզուլ իլլէթինաէն վէ մէրագտան միւնաղտատան արիւղ օլան եէլաէն պաղա եւլընըլ սօղուզտան հասըլ օլան սօղուզ օն սէնէլէ սալիս օլտատ Էթիլէ շարէսի պուլունմագ վէ Էօքսիւրիկէ վէ կէօքիս թըքանըկընա պէլ կէվէկիլի վէ մագաթտա Էյստահ օլան սըղըլը

մայրաքաղաք մալիւճէ վէրմէք իւզրէ սարըլըգտա քէսրի մէշուր Աւտա Սիմօն պուլունուր Մահմուտ-Պալա ճամխիին անխառնա օրթատաքի գահվէտէ իքթիզա իտէնլէրին գահվէի մէզքիւրտէ կէմիլէրի վէ իճաղընա կէօրէ թարիֆ վէ Էտիլէ սինի պաղմագ իսին սօլունտան աղաւթ իսին Էթմիլ իսէտէ մէղքիւր իլլէթիլէրին իլալէսի իսին պու քէրքէ Էթիլէ իլան իտէր:

Վէ սրդը իլլէթի 24 ստաթտա արշարըլը քաղըլըմ վէ դաղըգ իլլէթիլէն իճրատընտա պուլունուրուլ:

Գարննաւ պատուր օլան պիլ սանճը վէրիւր իսէ օնունտա իճրատընտա պուլունուրուլ: Ա.

PILULES HOLLOWAY

ԳԵՂԱՀԱՏԻ ՀՈՂՈՒԹԻՒՆ

Լեարդի, ստամբի, և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն գեղաճաղը, նաև ջղային տկարութեան, ուժաթափութեան և տկարութեան համար. կը ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անշախատութեանց հեղքերը: Սրտի և երկիւմանց վրայ օգտակար աղղեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաքրելով նոցա իւնգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և զրդուելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ: Իւր գեղական մեծ աղղեցութեամբ սրտախառնութիւն, կուծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մարսողութիւնը կը չարաւորի, և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղանդութիւններէ՝ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական զիւրը կ'ըլլան:

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՂՈՒԹԻՒՆ

Մարթային հիւանդութիւնը և վէրք բուժելու մասին ունեցած պարամական յատկութեանցը Հաւատարիւր բնաւ ուրիշ գեղ մը. հին կամ նոր թուեաւոր վէրքեր, սուտեք, քաղցկեղ (շիրիֆիւլէ), սրունից և ստեանց վէրքեր կամ բարբոթի կանցնին և կամ կուտանան. օգտակար է նաև հարբուխի, հազի, սրտի բարբախտի, մանտաւոյ օղացաւ (կէշ) ըսուած հիւանդութեան: Իւր կաղղուրիշ և զօրաւոր աղղեցութեամբ իւր (սըրաճա) հիւանդութեան սպախանիչ գործիւթիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը զիմաղրուէ:

Այս գեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն գեղալաճառներու քով, և մասնաւորապէս Պահճէ-գափու Թաշ իսանի կողմերը Պ. Գառապեանի գեղարանը Ն.Օ. Դ կը ծախուի:

Աւելի առնել օւղողը կը հրաւիրուի առ հեղինակն տաքթոր Հոլլուէ ի Լոնտոն Օքըսֆորտ փողոց թիւ 535:

ՊԱՏՄԱՆԻ ՓՈՒՆԶԻ

- 1.—Փունջը 2ՈՐԵՔՏԱՐԹԻ և ՇԱՐԱԹ օրերը կը հրատարակուի:
- 2.—Տարեկան բաժանորդագիրն է միայն չորս արծաթ մէճիոս՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրաքաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ գաւառաց համար:
- 3.—Վէց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի:
- 4.—Տեղական ու դաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբադրութիւնը պիտի վճարէ:
- 5.—Հատը 40 փարայ է, և կը գտնուի ամեն Հայ դրալաճառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով:
- 6.—Մանուցման տողը 40 փարայ է մէկ անգամի համար: Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու համար:
- 7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղղելի առ Տեօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճառեան, Վ. Պօլիս Ալաճառ-Համալ թաղի խան միջին յարկ թիւ 49:

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՆԻԱՆ

ՏՊԱՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐԻ Բիզա փաղա խան թիւ 3